

**Magiczny
Kraków**

„Niewyobrażalne. Pustka po wielkich synagogach” - nowa wystawa

2025-12-06

Żydowskie Muzeum Galicja zaprasza na wyjątkową wystawę czasową „Niewyobrażalne. Pustka po wielkich synagogach”, która będzie dostępna dla zwiedzających od 30 listopada do 31 sierpnia 2026 r.

Wielkie synagogi – monumentalne, często przełomowe pod względem architektonicznym budowlę stanowiły istotną część miejskiej tkanki i życia społecznego. Wznoszone głównie w XIX i na początku XX wieku, w stylach od neogotyku po orientalizujący styl mauretański, imponowały skalą, rozmachem i artystyczną odwagą. Dla wielu miast były nie tylko miejscami kultu, lecz także punktami dominującymi i orientacyjnymi, symbolami rozwoju, nowoczesności i różnorodności kulturowej.

„Niewyobrażalne. Pustka po wielkich synagogach” to próba symbolicznego przywrócenia pamięci o miejscach kultu, które przez stulecia były ważnym punktem odniesienia nie tylko dla lokalnych społeczności żydowskich, ale także dla wszystkich mieszkańców miast. Synagogi te bezpowrotnie zniknęły w wyniku wydarzeń zapoczątkowanych podczas Nocy Kryształowej w listopadzie 1938 r., a kontynuowanych podczas II wojny światowej.

– Wystawę pokazujemy na krakowskim Kazimierzu, gdzie zachowało się siedem synagog, co jest ewenementem na skalę Europy środkowo-wschodniej, ale trzeba zaznaczyć, że skalą nie równają się one do synagog, które przypominamy. Ich monumentalności nie jesteśmy w stanie sobie wyobrazić ani zwizualizować – mówi Anna Wencel, kuratorka wystawy i edukatorka w Muzeum Żydowskim Galicja.

Wystawa opiera się na szerokim spektrum materiałów źródłowych: starych rycinach i archiwalnych ilustracjach, dawnych fotografiach, planach architektonicznych oraz historycznych mapach miast.

Każdy z przedstawionych obiektów stanowi świadectwo bogatej kultury i obecności społeczności żydowskich, które przez dziesięciolecia współtworzyły rytm życia miejskiego. Wystawa uwidacznia, jak ogromną stratą było ich unicestwienie – zarówno dla lokalnych Żydów, jak i dla całych miast, których krajobraz i pamięć kulturowa zostały w ten sposób nieodwracalnie zubożone.

Prezentacja tych obiektów ma nie tylko charakter historyczny, lecz także edukacyjny: ukazuje, jak brutalna likwidacja miejsc kultu i kultury doprowadziła do niemal całkowitego zaniku pewnych aspektów miejskiego dziedzictwa. Ekspozycja zachęca do refleksji nad odpowiedzialnością za ochronę pamięci o tym, co zostało bezpowrotnie utracone.

Trzynaście miast - trzynaście opowieści

Na wystawie zestawiono przykłady wielkich synagog z trzynastu polskich miast. Każdy przypadek to osobna historia: o lokalnej społeczności, jej ambicjach, możliwościach, architektach, fundatorach, a także o dramatycznym końcu tych miejsc. Zgromadzone materiały pozwalają porównać nie tylko ich skalę i stylistykę, ale także sposób, w jaki były wpisane w strukturę poszczególnych miast.

**Magiczny
Kraków**

Rocznica, która zobowiązuje

Wernisaż odbył się 30 listopada – w dzień przypadający w rocznicę spalenia Wielkiej Synagogi w Oświęcimiu. Muzeum świadomie wybrało tę datę, traktując ją jako moment refleksji i uczczenia pamięci o historii, której skutków doświadczamy do dziś.

Ekspozycja będzie dostępna przez dziewięć miesięcy, dając czas zarówno na indywidualne zwiedzanie, jak i organizację spotkań, lekcji muzealnych czy oprowadzań tematycznych.